

TISK

TÜRKİYE
İŞVEREN SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

KÜRESEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

Ekim 2024 Raporu

IMF tarafından hazırlanan
Küresel Ekonomik Görünüm: Ekim 2024 Raporu'ndan derlenmiştir.
Raporun tamamına buradan ulaşabilirsiniz.

www.tisk.org.tr

Küresel Ekonomik Görünüm: Ekim 2024 Raporu

BİLGİ NOTU

Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından yayımlanan Ekim ayı Küresel Ekonomik Görünüm Raporu'na göre, **küresel ekonominin 2024 ve 2025 yıllarında %3,2 oranında büyümesi öngörülmektedir**. Önümüzdeki beş yıl için ise küresel büyümenin ortalama %3,1 seviyesinde, pandemi öncesi ortalamaların altında kalması beklenmektedir. Nüfusun yaşlanması ve düşük verimlilik gibi yapısal engeller, ekonomik potansiyeli sınırlamaya devam ederken, büyük ekonomilerde arz ve talep koşullarının dengelenmesi ve enerji-girdi maliyetlerinin stabilize olması gibi gelişmelerle döngüsel dengesizlikler azalmaktadır. Bu durum, ekonomik faaliyetlerin potansiyel üretim seviyelerine yaklaşmasını sağlamış ve küresel enflasyonun düşmesine katkıda bulunmuştur. Bu sayede, gelişmiş ülkelerde fiyat istikrarı daha erken sağlanabilmiştir.

Enflasyon ve ekonomik istikrar için zorlu bir yol

2024 yılında küresel enflasyonun %5,8'e, 2025 yılında ise %4,3'e gerilemesi beklenmektedir. Ancak, birçok bölgede hizmet fiyatlarının yüksek seyretmesi, sektör dinamiklerinin yatkından takip edilmesini ve para politikalarının buna göre düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, sermaye çıkışları ve borç krizleri gibi ciddi finansal risklerle karşı karşıya kalabilecektir.

Üretim süreçlerinde kritik bir role sahip olan metallerin, enflasyon üzerindeki etkisi de bu dinamiklerin bir parçasıdır. Metal arz şokları, çekirdek ve manşet enflasyon üzerinde önemli ve kalıcı etkiler yaratabilmektedir. Buna karşılık, petrol arz şokları daha çok manşet enflasyonu etkilemektedir. Fosil yakıtlardan uzaklaşan enerji sistemleriyle birlikte, metal fiyatlarındaki dalgalanmalar çekirdek enflasyonda daha uzun vadeli etkiler bırakabilmektedir. Merkez bankalarının bu şoklara hazırlıklı olması gerekmektedir. Merkez bankaları için sektör bazlı enflasyon dinamiklerini anlamak ve politika araçlarını buna göre kalibre etmek, fiyat istikrarını sağlamak açısından hayati öneme sahiptir.

Krizlere hazırlıklı olmak için iş birliği ve reform şart

Politika yapıcılarının kamu borcunu sürdürülebilir seviyelere çekmesi ve mali tamponları güçlendirmesi için ülkeye özgü yaklaşımlar geliştirmesi önerilmektedir. Yapısal reformların, orta vadede büyümeyi artırmadaki önemi vurgulanırken, bu süreçte savunmasız grupların desteklenmesinin hayati olduğu belirtilmektedir. **Yeşil dönüşümün hızlandırılması ve çok taraflı iş birliğinin güçlendirilmesi** hem ekonomik toparlanma hem de iklim değişikliğiyle mücadele için kritik görülmektedir.

BÖLÜM 1

KÜRESEL GÖRÜNÜM VE POLİTİKALAR

Son dört yıl, küresel ekonominin direncini ciddi bir şekilde sınamıştır. **Yüzyılda bir görülen bir pandemi, jeopolitik çatışmaların patlak vermesi ve aşırı hava olayları**, tedarik zincirlerini bozmuş, enerji ve gıda krizlerine neden olmuş ve hükümetleri yaşamları ve geçim kaynaklarını korumak için eşi görülmemiş adımlar atmaya zorlamıştır. Küresel ekonomi genel olarak direnç göstermiş olsa da bölgeler arası eşitsizlikler ve kalıcı kırılmalıklar süregelmektedir.

Küresel görünümü şekillendiren politikalar ve belirsizlikler

Küresel görünümün büyük ölçüde aşağıdaki faktörlerle şekillenmeye devam edeceği öngörülmektedir:

- Maliye ve para politikası tercihleri ile bunların uluslararası yansımaları,
- Jeoekonomik bölünme dinamiklerinin yoğunluğu,
- Hükümetlerin uzun zamandır beklenen yapısal reformları uygulama yeteneği.

Enflasyon, merkez bankalarının hedeflerine yaklaştıkça ve para politikası faiz oranları doğal seviyelerine yakın noktalara geriledikçe, hükümetlerin borç dinamiklerini yönetmek üzere odaklarını parasal sıkılaştırmadan mali sıkılaştırmaya doğru kaydırması beklenmektedir. Politikalarındaki bu değişimlerin hızının ülkeler bazında farklılık göstermesi, sermaye akışları ve döviz kurları üzerinde etkili olacaktır.

Belirsizlik, potansiyel riskler ve olası olumlu senaryolar

Ekonomik görünüme yönelik belirsizlik seviyeleri oldukça yüksektir:

- 2024 yılı içinde dünya nüfusunun yaklaşık yarısını etkileyen seçimlerin, ticari ve mali politikalarda önemli değişiklikler meydana getirmesi beklenmektedir.
- Yaz aylarında finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmalar, kırılگانlıklarla ilgili endişeleri yeniden gündeme getirmiştir. Özellikle, kalıcı enflasyon ve ekonomik yavaşlama işaretlerinin görüldüğü ülkelerde doğru parasal politika duruşuna yönelik endişeler artmıştır.
- Jeopolitik çatışmaların şiddetlenmesinin, ticaret, yatırım ve bilgi akışını olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu durum, uzun vadeli büyümeyi tehdit edebilir, tedarik zincirlerinin direncini zayıflatabilir ve merkez bankaları için zorlayıcı denge politikalarını gerektirebilir.

Olumlu bir senaryoda ise hükümetlerin uzun süredir beklenen ve zorlu yapısal reformlar üzerinde gerekli mutabakatı sağlayabilmesi mümkündür. Bu reformların, büyümeyi artırıp mali sürdürülebilirliği ve finansal istikrarı güçlendirebileceği öngörülmektedir. Uzun vadeli risklerin yönetimi ve fırsatların değerlendirilmesi, büyük ölçüde politika yapıcılarının doğru kararları alabilme kapasitesine bağlıdır.

Finansal piyasa dalgalanmasının geri dönüşü

Yakın zamanda yaşanan piyasa volatilitesine katkıda bulunan kırılگانlıklar devam etmektedir. Bunlar arasında, ekonomik belirsizlikler ile piyasa hareketleri arasındaki kopukluk ve özellikle teknoloji sektöründe aşırı değerlenmiş hisse senetleri bulunmaktadır.

ABD para politikasına yönelik güncellenmiş piyasa beklentileri, diğer gelişmiş ekonomilerin faiz indirimlerini daha yakından hizalamasına neden olmuştur. Bu durum, ABD dolarının diğer büyük gelişmiş ekonomilerin para birimlerine karşı değer kazanmasını durdurmuştur. **Bununla birlikte, yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomilerde değer kaybı baskıları yüksek kalmaya devam etmektedir.** Bu ekonomilerin birçoğu, faiz oranlarını erken artırmaya başlamış ve aynı şekilde erken gevşetmeye geçmiş durumdadır; bu da politika faizleri ile ABD faizleri arasındaki farkların daralmasına yol açmaktadır.

Bazı yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomiler, kısa vadeli dış finansman ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü net uluslararası rezerv tamponlarıyla karşılamaktadır. Bu ülkelerde kısa vadeli dış finansmana olan aşırı bağımlılık, ani döviz kuru dalgalanmalarına karşı kırılگانlıklarını ortaya koymaktadır.

Büyüme görünümü

Gelişmiş ekonomilerde olduğu gibi, gelişmekte olan ekonomiler için de büyüme görünümünün önümüzdeki iki yıl için oldukça istikrarlı seyretmesi beklenmektedir. Bu ekonomilerin büyüme oranlarının yaklaşık **%4,2** seviyesinde olması ve 2029'a kadar **%3,9**'da dengelenmesi beklenmektedir.

Gelişen ve gelişmekte olan Avrupa'daki büyümenin 2024 yılında **%3,2** seviyesinde sabit kalması, ancak 2025 yılında **%2,2**'ye düşmesi beklenmektedir. **Türkiye'de ise büyümenin 2023'teki %5,1 seviyesinden 2025'te %2,7'ye yavaşlaması beklenmektedir.** Bu yavaşlama, 2023 yılı ortasından itibaren uygulanmakta olan sıkı para ve maliye politikalarına bağlı olarak gerçekleşecektir.

Tablo 1. Avrupa Ekonomileri: Reel GSYİH, Tüketici Fiyatları, Cari İşlemler Dengesi ve İşsizlik Oranı (Aksi belirtilmedikçe yıllık yüzde değişim)

	Reel GSYİH			Tüketici Fiyatları ¹			Cari İşlemler Dengesi ²			İşsizlik Oranı ³		
		Projeksiyonlar			Projeksiyonlar			Projeksiyonlar			Projeksiyonlar	
Ülke	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Gelişmiş Avrupa Ülkeleri⁴	0,5	1	1,4	5,7	2,4	2	2,8	3,1	3	5,9	6	5,8
Gelişmekte Olan Avrupa Ülkeleri⁵	3,3	3,2	2,2	17,1	16,9	11,1	-0,5	-0,3	-0,7	...	...	...
• Rusya	3,6	3,6	1,3	5,9	7,9	5,9	2,5	2,7	2,6	3,2	2,6	3
• Türkiye	5,1	3	2,7	53,9	60,9	33	-4	-2,2	-2,1	9,4	9,3	9,9
• Polonya	0,2	3	3,5	11,4	3,9	4,5	1,5	0,8	0	2,8	3,2	3,3
• Romanya	2,1	1,9	3,3	10,4	5,3	3,6	-7	-7,5	-7	5,6	5,6	5,4
• Macaristan	-0,9	1,5	2,9	17,1	3,8	3,5	0,2	1,6	0,6	4,1	4,4	4,2
• Belarus	3,9	3,6	2,3	5	6	6,4	-1,8	-2	-2,4	3,5	3	2,9
• Bulgaristan	1,8	2,3	2,5	8,6	2,8	2,6	-0,3	-1	-1,7	4,4	4,3	4,2
• Sırbistan	2,5	3,9	4,1	12,4	4,5	3,6	-2,6	-4,2	-4,8	9,4	9,1	9

1 Tüketici fiyatlarındaki değişimler yıllık ortalamalar olarak gösterilmiştir.

2 GSYİH'nin yüzdesi olarak ifade edilmiştir.

3 Yüzde. İşsizlik tanımları ülkelere göre farklılık gösterebilir.

4 Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, Hollanda, Belçika, İrlanda, Avusturya, Portekiz, Yunanistan, Finlandiya, Slovakya, Hırvatistan, Litvanya, Slovenya, Lüksemburg, Letonya, Estonya, Kıbrıs, Malta, Birleşik Krallık, İsviçre, İsveç, Çek Cumhuriyeti, Norveç, Danimarka, İzlanda, Andorra, San Marino'yu içerir.

5 Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kosova, Moldova, Karadağ, Kuzey Makedonya ve Ukrayna da dahildir.

BÖLÜM 2

BÜYÜK SIKILAŞMA: SON ENFLASYON DÖNEMİNDEN ÇIKARIMLAR

Rapor, enflasyonist baskıların, parasal politika çerçevelerini zorladığı ve “Büyük Sıkılaşıma” olarak adlandırılan küresel bir parasal daralma döngüsüne neden olduğunu belirtilmektedir. Son üç yılın olağanüstü enflasyon olaylarına sahne olduğunu vurgulayarak bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

- COVID-19 pandemisi, yaygın ekonomik kapanmalara neden olmuş ve birçok işletme üretimi azaltmıştır.
- Pandemi kısıtlamaları sonrası toparlanma sürecinde, gelişmiş ekonomiler ve bazı yükselen piyasa ekonomileri tarafından uygulanan benzeri görülmemiş mali ve parasal teşvikler tasarruf artışına yol açmıştır.
- Bu tasarrufların harcanması, talebi artırarak arz-talep dengesizliklerini genişletmiş ve kapasitenin sınırlı olması nedeniyle enflasyonu tetiklemiştir.
- Ukrayna'daki savaş ise küresel bir gıda ve enerji krizine yol açarak durumu daha da kötüleştirmiştir.
- 2022 ortalarında, küresel enflasyon pandemi öncesi seviyelere göre üç katına çıkmıştır.

Politika öncelikleri

Merkez bankalarının, sektörler arası dinamikleri daha iyi anlayarak politika çerçevelerini bu doğrultuda geliştirmesi önerilmektedir. Bu çerçevede, aşağıdaki politika çıkarımları öne çıkmaktadır:

- **Sektörler Arası İlişkiler ve Heterojenlik:** Merkez bankaları, sektörlerin ekonomiye etkilerini ölçebilecek yeni modeller geliştirmelidir.
- **Yüksek Frekanslı Veriler:** Sektörel arz ve talep göstergeleri, gerçek zamanlı politika kararlarını desteklemek için kullanılmalıdır.

Sonuç olarak, sektörler arası bağlantıları anlamak ve politika çerçevelerini revize etmek, gelecekteki enflasyon şoklarına karşı merkez bankalarının hazırlıklı olmasını sağlayacaktır. Özellikle, jeopolitik gerilimlerin ve iklim olaylarının karşılaşılabilecek şokları artırması beklenirken, bu adımlar daha da önemli hale gelmektedir.

BÖLÜM 3

YAPISAL REFORMLARIN TOPLUMSAL KABUL EDİLEBİLİRLİĞİNİ ANLAMAK

Rapor, küresel ekonominin yapısal zayıflıklarla dolu uzun süreli bir dönemden geçtiğini ve mevcut politikalar altında orta vadeli beklentilerin pek iç açıcı görünmediğini belirtmektedir. Küresel büyümedeki yavaşlama büyük ölçüde, yaşlanan nüfus, zayıf yatırımlar ve sermaye ile iş gücünün verimli dağılımını engelleyen yapısal zorluklara dayandırılmaktadır. Demografik baskıların devam edeceği ve yeşil dönüşüm ile teknolojik değişimlerin büyük yatırımlar ve kaynakların yeniden tahsisini gerektireceği göz önüne alındığında, bu durum endişe verici olarak değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda, politika yapıcılarının ekonomilerin işleyişini şekillendiren kuralları ve politikaları güncellemek için yapısal reformları ilerletmeye teşvik edilmesi önerilmektedir. Reformların öncelikli alanları şu şekilde sıralanmaktadır:

- **Ürün piyasalarında giriş engellerinin kaldırılması ve rekabetin artırılması:** Bu tür reformlar, kaynakların sektörler arasında yeniden tahsisini kolaylaştırarak yeni teknolojilerin potansiyelinden yararlanılmasını sağlamaktadır.
- **Çalışanların daha uzun süre çalışmasını teşvik eden ve yabancı işçilerin entegrasyonunu kolaylaştıran reformlar:** Bu önlemler, yaşlanan nüfusun iş gücü arzında yarattığı zorlukları dengelemeye yardımcı olacaktır.

Yaşanan gecikmeler ve zorluklar

Büyüme destekleyen yapısal reformların ilerlemesi tarihsel olarak yavaş olmuş ve politika alanlarına göre eşitsiz bir dağılım göstermiştir. Ekonomik olmayan hedefler, reformların hızını etkileyebilmektedir. Politika değişikliklerinin toplumsal kabulünü sağlamak genellikle temel bir zorluk olarak öne çıkmaktadır.

Reformların maliyet ve faydalarının ekonomi genelinde ve zaman içinde eşitsiz dağılımı, dirençte önemli bir faktör olarak öne çıkmıştır. Bununla birlikte, son dönemde direnç sebeplerinin ekonomik çıkar veya eşitlik kaygılarından ziyade davranışsal faktörlere dayandığı anlaşılmıştır. Özellikle, yanlış bilgilendirme ve politikaların işleyişi ile ilgili yanlış algılar, reform desteğini engelleyen kritik unsurlar arasında yer almaktadır.

Rapor, reform süreçlerine tarihsel bir perspektiften bakıldığında, 2008-2009 küresel finans krizinden bu yana reform çabalarının hızında belirgin bir düşüş yaşandığını ortaya koymaktadır. Reformların uygulandığı makroekonomik veya siyasi bağlamın önemli bir rol oynadığı belirtilmekle birlikte, bunun tek başına belirleyici bir faktör olmadığına dikkat çekilmektedir. Raporda, etkili iletişim ve danışma stratejileri ile hafifletici önlemlerin kullanımının, reformların uygulanabilirliğini sağlamada daha güvenilir göstergeler sunduğu vurgulanmaktadır.